

vor jord, og der er grund til at glæde sig over, at professor Hans Pettersson på en så glansfuld måde har videreført de traditioner, der er knyttet til det oceanografiske institut i Göteborg.

Niels Nielsen.

Paul Woldstedt: Norddeutschland und angrenzende Gebiete im Eiszeitalter. K. F. Koehler Verlag, Stuttgart 1950. 436 sider, 97 figurer hovedsagelig kort, diagrammer og profiler, 12 tabeller.

Det er snart 30 år siden, at sidste udgave af Wahnschaffe-Schuchts: „Geologie und Oberflächengestaltung des norddeutschen Flachlandes“ udkom, og en moderne systematisk fremstilling af Nordtysklands kvartær har længe været stærkt påkrævet.

Woldstedts nye bog honorerer til fulde et sådant krav. Efter to orienterende kapitler, der omhandler hele området fra Holland i vest til Østpreussen i øst og gør rede for tilstanden ved slutningen af tertiærtiden samt de forskellige nedisningers udbredelse, følger 11 kapitler, hvor de enkelte provinsers kvartærstratigrafi gennemgås hver for sig begyndende med Schleswig og Holsten og endende med Schlesien. Herpå følger et kapitel om ledeblok- og tungmineralundersøgelsernes resultater og et om undergrundstektonikens indflydelse samt menneskets tilstedeværelse i det omhandlede område under istiden. Bogen slutter med en fremstilling om Nordtyskland i sen- og postglaciale tiden og om Østersøen og Vesterhavets postglaciale udvikling.

Man imponeres uvilkårligt over så meget, det er lykkedes forfatteren at få med, uden at fremstillingen bliver uoverskuelig. Woldstedt giver en meget nøgtern afvejen af de forskellige undersøgelseres resultater, selv om enkelte ting nok vil vække nogen modstand. Således vil den stigende tendens til at henføre Rhinterrasserne til interglaciale tiderne i stedet for til nedisningerne sikkert volde vanskeligheder med paralelliseringen af flodterrasserne i Nordfrankrig og Belgien.

Woldstedts angivelse af, at Eemhavets forbindelse med Østersøen er gået nord om Jylland og ikke tværs over Sønderjylland som sunde, vil sikkert ikke finde anerkendelse hos danske kvartærgeologer. Det samme gælder hans antagelse af, at det andet varme-maximum i de interglaciale Herningmoser skyldes nedglidning af randzonen over de centrale dele og ikke en reel klimaforandring. Også hans fremstilling af forholdene i Vadehavet vil vække modstand hos danske forskere.

I det store og hele må Woldstedts bog dog siges at være et over-

ordentlig værdifuldt værk, der er til stor nytte for folk, der arbejder med eller interesserer sig for Danmarks kvartær og derfor har brug for at kende forholdene i de øvrige dele af det nordeuropæiske nedisningsområde.

Kaj Hansen.

Negley Farson: Sidste chance i Afrika. 15×22 cm. Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck. København 1950. Kr. 12,75.

Negley Farson, der tidligere i rejsebeskrivelsens form har behandlet egne i Øst- og Sydafrika, har nu igen berejst Søhøjlandet og denne gang navnlig Kenya. Resultatet er absolut bemærkelsesværdigt. Naturskildringer og beretninger om personlige oplevelser er der en del af, skarpt opfattet og gengivet med betydelig teknik. Men det er alligevel noget andet, der giver bogen geografisk interesse, nemlig forfatterens indsamling af stof vedrørende visse sider af befolkningsudviklingen, navnlig gennem det sidste decennium. Han har benyttet en række kommissionsbetæknings- og regeringsdokumenter samt, og især, mundtlige oplysninger fra koloniembedsmænd i Kenya og fra ledende indfødte personligheder.

Man får herigennem et meget levende, omend undertiden lidt flimrende billede af forholdet mellem den hvide indvandrer og afrikaneren (negeren), således som det har udviklet sig under presset af de politiske og økonomiske storbegivenheder fra omkring 1935 til i dag. Det er reportage af høj kvalitet såvel i opfattelse som i udformning, og en lang række af de meddelte oplysninger er nye. Man kan således pege på redegørelsen for de meget betydningsfulde religiøst-politiske, åndelige brande, som i de seneste år har givet myndighederne svære bekymringer, og på behandlingen af problemet overbefolkningen, som følger nye og vigtige træk til det i forvejen kendte billede.

Beskrivelsen af forfatterens rejser og samarbejde med de britiske embedsmænd i Kenya efterlader et stærkt indtryk af, at i hvert fald en del af dem er mænd af meget høj kvalitet, hvis mål og evne til bedømmelse af en situation er ret usædvanlig. Derfor har deres synspunkter, i Negley Farsons gengivelse, en betydelig vægt, ikke mindst når det drejer sig om folk på provinsposterne, hvor problemerne brænder på, og hvor man får den direkte kontakt, stundom i noget dramatisk form, med den indfødte befolkning og dens tilsyneladende håbløse kaos af vanskeligheder.

Negley Farson har koncentreret sit arbejde i kontrasten europæer — afrikaner, medens den tredie store befolkningsmæssige og økonomiske faktor, nemlig den indiske kolonisering er behandlet mere